

บทที่ ๓

การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการจัดกิจกรรมของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยนำเสนอวิธีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการจัดกิจกรรมของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำ ตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งได้แสดงไว้แล้วในบทที่ ๑ นั้น ซึ่งผลการศึกษาแบ่งออกเป็นประเด็นใหญ่ๆ คือ (๑) กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณี (๒) กิจกรรมเกี่ยวกับชุมชน (๓) กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๓.๑ การร่วมจัดกิจกรรมของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำ

๓.๑.๑ กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณี

๑) เทศกาลเข้าพรรษา

เข้าพรรษา นับเป็นเทศกาลสำคัญของสังคมไทยมาแต่โบราณแล้ว การเข้าพรรษานั้นมีปรากฏในพระไตรปิฎกเถรวาท ซึ่งพระสงฆ์ในนิคายเถรวาททุกประเทศจะถือการปฏิบัติการเข้าจำพรรษาเหมือนกัน แต่อาจมีความแตกต่างกันบ้างในการให้ความสำคัญและรายละเอียดประเพณีปฏิบัติของแต่ละท้องถิ่น ในประเทศไทยนอกจากการเข้าพรรษาของพระสงฆ์แล้ว ยังมีประเพณีอื่นที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเข้าจำพรรษาคด้วย เช่น ประเพณีถวายเทียนพรรษา แก่พระสงฆ์เพื่อจุดบูชาตามอารามและเพื่อให้พระสงฆ์สามเณรนำไปจุดเพื่ออ่านคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาในระหว่างเข้าจำพรรษา ประเพณีการถวายผ้าอาบน้ำฝน หรือผ้าวัสสิกสาฎกแก่พระสงฆ์ก่อนเข้าพรรษา เพื่อให้พระสงฆ์นำไปใช้สรงน้ำฝนในพรรษา เป็นต้น นอกจากการถวายเทียนพรรษา และถวายผ้าอาบน้ำฝนแล้วยังมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ในวัดตลอดช่วงฤดูเข้าพรรษาอีกด้วย บ้านผำก็เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่ให้ความสำคัญกับเทศกาลเข้าพรรษา โดยในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาจะมีเยาวชนกลุ่มหนึ่งที่เรียกกันว่ากลุ่มยุวพุทธ เยาวชนกลุ่มนี้จะมีอายุตั้งแต่ ๑๒-๑๘ ปี ได้มารวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในวัดโดยอาศัยศาลาการเปรียญวัดบ้านผำใหญ่เป็นสถานที่จัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมในเทศกาลเข้าพรรษาของกลุ่มยุวพุทธ จะเริ่มตั้งแต่วันศุกร์แรกของการเข้าพรรษาตลอดไปจนถึงวันออกพรรษา ในยุคแรกนั้นจะมีการมาไหว้พระสวดมนต์กันในวันโกน วันพระ ๘ ค่ำ และ ๑๔ , ๑๕ ค่ำ แต่ปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยเพราะสมาชิกของกลุ่ม

ยุวพุทธในปัจจุบันส่วนมากเป็นนักเรียน นักศึกษา จึงได้เปลี่ยนมาเป็นวันศุกร์ เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. ถึง ๒๒.๐๐ น.^๑ กิจกรรมที่กลุ่มยุวพุทธได้ร่วมกันจัดขึ้นในช่วงเข้าพรรษามีดังนี้

๑. ตอบปัญหาทั่วไป
๒. ตอบปัญหาธรรมะ
๓. ตอบปัญหาข่าว
๔. เกมพรายกระชับ
๕. เกมใบ้สุภาษิต
๖. การประกวดต้นเทียนสวยงาม

จากการให้สัมภาษณ์ถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในฤดูกาลเข้าพรรษาของกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ พระครูวรธรรโมภาส เจ้าอาวาสวัดบ้านคำใหญ่ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มยุวพุทธนั้น เมื่อถึงวันศุกร์ตอนกลางคืน เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. กลุ่มยุวพุทธจะรวมตัวกันมาไหว้พระสวดมนต์ เจริญสมาธิ หลังจากนั้นจะมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การตอบปัญหาทั่วไป ตอบปัญหาธรรมะ โดยจัดสัปดาห์ละกิจกรรม สับเปลี่ยนกันไป^๒ สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายพนพล แก่นภักดี ว่า เมื่อถึงวันศุกร์ในตอนเย็น กลุ่มยุวพุทธจะมารวมกันที่ศาลาการเปรียญ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน มีการสวดมนต์ไหว้พระ การสมาทานศีล และการเจริญสมาธิภาวนา หลังจากนั้นก็แยกกันออกเป็นคุ่มเพื่อจะได้เริ่มกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การตอบปัญหา เกมใบ้สุภาษิต เกมพรายกระชับ เป็นต้น^๓ การจัดกิจกรรมของกลุ่มยุวพุทธนั้นเพื่อเป็นการเสริมความรู้ และเพื่อความสนุกสนานของสมาชิกในกลุ่มตลอดถึงเป็นการชักนำเยาวชนให้เข้าวัดเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ ทั้งกับตนเอง ชุมชน ตลอดถึงพระพุทธศาสนาอีกด้วย^๔

จากการศึกษาและสัมภาษณ์เรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมเข้าพรรษาของกลุ่มยุวพุทธบ้านคำสรุปได้ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้เข้าร่วมกิจกรรมในตอนเย็นวันศุกร์ โดยการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมกันที่ศาลาการเปรียญวัดบ้านคำใหญ่ กิจกรรมที่จัดขึ้นมีดังนี้ การไหว้พระสวดมนต์ การเจริญสมาธิภาวนา การตอบปัญหาทั่วไป การตอบปัญหาธรรมะ ตอบปัญหาข่าว เกมพรายกระชับ เกมใบ้สุภาษิต และการประกวดต้นเทียนสวยงาม กิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นเพื่อเป็นการชักนำให้เยาวชนเข้าวัดเพื่อเป็นการเสริมความรู้และเพื่อความสนุกสนาน อีกทั้งยังมีโอกาสได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน

^๑ สัมภาษณ์ พระครูวรธรรโมภาส, เจ้าอาวาสวัดบ้านคำใหญ่, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^๒ สัมภาษณ์ พระครูวรธรรโมภาส, เจ้าอาวาสวัดบ้านคำใหญ่, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^๓ สัมภาษณ์ นายพนพล แก่นภักดี, ประธานกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ, ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^๔ สัมภาษณ์ นางดวงจันทร์ พิเนตร, ครูโรงเรียนชุมชนบ้านคำ, ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕

๒) เทศกาลออกพรรษา

เมื่อถึงเดือนสิบเอ็ด อันเป็นทางปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์เมื่อเข้าพรรษาสามเดือนแล้วจึงออก เรียกว่าออกพรรษา หรือ ปวารณา กล่าวในส่วนของพระสงฆ์แล้ว มีการเปิดโอกาสให้ว่ากล่าวตักเตือนกันและกัน โดยไม่มีการถือโทษโกรธเคืองกัน โดยพระเถระจะตักเตือนสงฆ์ให้เล็งเห็นความสำคัญในการปวารณา เปิดโอกาสให้ว่ากล่าวตักเตือนกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพื่อจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น^๕ วันออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นสำคัญวันหนึ่งของพระภิกษุสงฆ์ คือ เป็นวันสิ้นสุดการจำพรรษา หรือออกจากพรรษาที่ได้อธิฐานเข้าจำพรรษาตลอดระยะเวลา ๓ เดือน ในวันออกพรรษาเป็นวันที่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์มายังโลกมนุษย์ หลังจากที่พระองค์ได้เสด็จไปจำพรรษา และแสดงพระธรรมเทศนาโปรดพุทธมารดา ซึ่งอยู่สวรรค์ชั้นดุสิต แด่ลงมาฟังพระธรรมเทศนาที่ชั้นดาวดึงส์

ในช่วงเทศกาลออกพรรษานี้บ้านคำได้จัดเป็นประเพณีเป็นประจำทุกปีโดยจะจัดขึ้นในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ มีการทำบุญตักบาตรเทโวในตอนเช้า และในช่วงสายก็จะมีพิธีถวายเทียนตลอดถึงปัจจัยไทยธรรมที่นำมาจากหมู่บ้านต่าง ๆ มีการประกวดขับร้องสรภัญญะ แข่งขันเซปักตะกร้อ วอลเลย์บอล แข่งเรือ แข่งฟุตบอล เป็นต้น^๖

จากการสัมภาษณ์การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มยุวพุทธบ้านคำในกิจกรรมออกพรรษา พระหัด สุเมธโส ได้ให้สัมภาษณ์ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้เข้าร่วมกิจกรรมออกพรรษาโดยแบ่งลักษณะการเข้าร่วมดังนี้ การประดับตกแต่งสถานที่ การทำหน้าที่ปฏิคมมีคอยต้อนรับแขกที่เชิญมาร่วมงาน เข้าร่วมแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ เป็นกรรมการตัดสินกีฬา เป็นต้น^๗ สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายพรเทพ ศรีวรรณ ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมออกพรรษาของกลุ่มยุวพุทธบ้านคำในด้าน การเป็นกรรมการตัดสินกีฬาประเภทต่างวอลเลย์บอล การช่วยประดับตกแต่งสถานที่ จัดหาอุปกรณ์กีฬาที่จะใช้ในการแข่งขัน^๘ นอกจากนี้นางสาวจารุรัตน์ เพียงแก้ว ยังได้ให้สัมภาษณ์ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้เข้าร่วมกิจกรรม ในด้านการขับร้องสรภัญญะ และการร่วมแสดงดนตรี ซึ่งมีการประกวดแข่งขันกันในตอนกลางคืน^๙

^๕ พระสุชี ชาติธรรมโม (ศรีมาตย์), “ศึกษาวิเคราะห์ การเปลี่ยนแปลงของประเพณีฮีสสิบสอง : ศึกษากรณี ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^๖ สัมภาษณ์ พ่อแก้ว ไชยเสนา, ปราชญ์ชาวบ้าน, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^๗ สัมภาษณ์ พระหัด สุเมธโส, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^๘ สัมภาษณ์ นายพรเทพ ศรีวรรณ, รองประธานกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๕

^๙ สัมภาษณ์ นางสาวจารุรัตน์ เพียงแก้ว, รองหัวหน้าคุ่มนอก, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๕

จากการศึกษาและสัมภาษณ์เรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมออกพรรษาของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำ สรุปได้ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านผำได้เข้าร่วมกิจกรรมโดยแบ่งลักษณะของการเข้าร่วมออกเป็นด้าน ได้แก่ การช่วยประดับตกแต่งสถานที่ การจัดหาอุปกรณ์ในการแข่งขันกีฬา การเป็นกรรมการตัดสินกีฬาประเภทต่าง ๆ การเข้าร่วมแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ การต้อนรับแขกที่เชิญมาร่วมงาน การร่วมขับร้องสรภัญญะ และการร่วมแสดงดนตรีเพื่อประกวดแข่งขันของแต่ละคุ้ม

๓) เทศกาลลอยกระทง

วันลอยกระทง เป็นวันสำคัญวันหนึ่งของชาวไทยส่วนใหญ่ ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ตามปฏิทินจันทรคติไทย หรือเดือนยี่ (เดือนที่ ๒) ตามปฏิทินจันทรคติล้านนา "มักจะ" ตกอยู่ในราวเดือนพฤศจิกายน ตามปฏิทินสุริยคติ ประเพณีนี้กำหนดขึ้นเพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์และขอขมาต่อพระแม่คงคา บางหลักฐานเชื่อว่าเป็นการบูชารอยพระพุทธรูปที่ริมฝั่งแม่น้ำนันทมาหานที และบางหลักฐานก็ว่าเป็นการบูชาพระอุปคุตอรหันต์หรือพระมหาสาวก สำหรับประเทศไทย ประเพณีลอยกระทงได้กำหนดจัดในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณที่ติดกับแม่น้ำ ลำคลอง หรือ แหล่งน้ำต่าง ๆ ซึ่งแต่ละพื้นที่ก็จะมีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจแตกต่างกันไป

ในการจัดกิจกรรมประเพณีลอยกระทงของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำนั้น จัดในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งแตกต่างจากทั่วไปคือปกติแล้วจะจัดขึ้นในวันเพ็ญเดือน ๑๒ พอจำปี ฤทธาพรหมได้ให้สัมภาษณ์ว่า สาเหตุที่จัดกิจกรรมลอยกระทงในคืนวันเพ็ญเดือน ๑๑ เพราะในคืนวันเพ็ญเดือน ๑๑ นั้นมีประชาชนไปร่วมทำกิจกรรมที่วัดเป็นจำนวนมาก เนื่องจากวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ นั้นเป็นวันดับบาตรเทโวโรหณะซึ่งเป็นประเพณีที่จัดขึ้นเป็นประจำของชาวบ้านผำ จึงมีคนนำดอกไม้รูปเทียนไปบูชาที่วัด เมื่อชาวบ้านมารวมตัวกันที่วัดเป็นจำนวนมาก เจ้าอาวาส ซึ่งในสมัยนั้นคือ พระมหาวิรัตน์ อุดตตรา ได้เล็งเห็นความสำคัญว่าในคืนวันเพ็ญ เดือน ๑๑ นั้น มีคนมาวัดเป็นจำนวนมากจึงได้ให้จัดกิจกรรมลอยกระทงขึ้นมาเพื่อให้แล้วเสร็จไปในคราวเดียวกัน^{๑๐}

ในการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีลอยกระทงของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำนั้น พระปริชา รมุณีโร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านผำเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีลอยกระทงทุกครั้งโดยแบ่งลักษณะการเข้าร่วมเช่น การช่วยกันจัดทำกระทงก่อนถึงวันงาน จัดเตรียมกระทงเพื่อจำหน่ายในวันงาน ประดับตกแต่งสถานที่ การอำนวยความสะดวกให้กับผู้มาลอยกระทง และร่วมลอยกระทง^{๑๑} สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวอนงค์นาค ฐะพันธ์ ว่า เมื่อถึงเทศกาลลอย

^{๑๐} สัมภาษณ์ พ่อจำปี ฤทธาพรหม,ปราชญ์ชาวบ้าน, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระปริชา รมุณีโร, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

กระทงกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ จะมารวมตัวกันก่อนถึงวันลอยกระทง ๒ วัน เพื่อช่วยกันจัดทำกระทงร่วมกับทางวัดไว้จำหน่ายในวันลอยกระทง เมื่อถึงวันลอยกระทงก็ได้ช่วยกันจัดเตรียมสถานที่เพื่อนำกระทงมาวางจำหน่าย ช่วยกันจัดเตรียมสถานที่ในการลอยกระทง^๒ นอกจากนี้นางสาวสุชานรี สุลำปิง ยังได้ให้สัมภาษณ์ต่อไปอีกว่า นอกจากการจัดทำกระทงร่วมกับทางวัดเพื่อจำหน่ายแล้ว กลุ่มยุวพุทธบ้านคำยังได้ร่วมกันทำกระทงสวยงามในแต่ละคุ้มมาประกวดแข่งขันกันอีกด้วย^๓

จากการศึกษาและสัมภาษณ์เรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมลอยกระทงของกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ สรุปได้ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้เข้าร่วมกิจกรรมลอยกระทงทุกครั้งโดยมีลักษณะการเข้าร่วมดังนี้ คือ การจัดทำกระทงก่อนถึงวันงานร่วมกับทางวัดเพื่อจำหน่าย การจัดเตรียมสถานที่วางจำหน่ายกระทง การจัดเตรียมสถานที่ลอยกระทง การอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่มาลอยกระทง ตลอดจนการรวมตัวกันของสมาชิกในแต่ละคุ้มจัดทำกระทงสวยงามเพื่อประกวดแข่งขัน

๓.๑.๒ กิจกรรมเกี่ยวกับชุมชน

๑) งานกีฬา

กีฬามีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคมมนุษย์เป็นอย่างมาก และมีความสำคัญต่อสังคมทุกระดับ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาเป็นการบริหารร่างกายให้มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง และเสริมสร้างให้เป็นผู้มีจิตใจแจ่มใส อุดมทุน กล้าหาญ รู้แพ้รู้ชนะ และรู้จักเป็นนักกีฬา บุคคลนั้นย่อมเป็นผู้มีคุณค่า อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม และประเทศชาติ ให้เจริญก้าวหน้าสอดคล้องกับ แบริออน คูแบร์แตง ผู้ให้กำหนดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกยุคใหม่ มีความเชื่อว่าการจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก เพื่อหาหนทางในการส่งเสริมความมีน้ำใจของนักกีฬา เพื่อสันติภาพ และส่งเสริมความเข้าใจอันดี ระหว่างเชื้อชาติต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อนักกีฬาได้ฝึกฝน จะมีความสมบูรณ์ยอดเยี่ยมที่สุด แต่ที่สำคัญกับนักกีฬาคือความพึงพอใจจากการเข้าร่วมการแข่งขันมากกว่าได้รับเหรียญทองแห่งชัยชนะ

ในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาชุมชนบ้านคำของกลุ่มยุวพุทธบ้านคำนั้นนายอภิวัฒน์ เดชอุดมวรกุล ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาชุมชนของกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาชุมชนทุกครั้ง โดยมีการจัดแบ่งลักษณะการเข้าร่วม เช่น เป็นนักกีฬากองเชียร์ กรรมการตัดสิน ตลอดจนการให้บริการแก่ชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ^๔ สอดคล้อง

^๒ สัมภาษณ์ นางสาวอนงค์นาค ชุระพันธ์, เจริญญิกกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ, ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^๓ สัมภาษณ์ นางสาวสุชานรี สุลำปิง, หัวหน้าคุ้มปาม่วง, ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^๔ สัมภาษณ์ นายอภิวัฒน์ เดชอุดมวรกุล, ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านคำ, ๑๐ มิถุนายน

กับคำให้สัมภาษณ์ของนายสุนทร ชุระพันธ์ ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้เข้าร่วมกีฬาชุมชนในด้าน การเป็นนักกีฬา กองเชียร์ จัดขบวนพาเหรด กรรมการตัดสิน และให้การสนับสนุนกิจการต่าง ๆ^{๕๕} การจัดหาน้ำดื่มและเครื่องดื่มให้กับนักกีฬา การช่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้กับนักกีฬาเวลาที่ ได้รับบาดเจ็บจากการแข่งขัน เป็นต้น^{๕๖}

จากการศึกษาและสัมภาษณ์เรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาชุมชนบ้านคำ สรุปได้ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาชุมชนทุกครั้งโดยแบ่งลักษณะของการเข้าร่วมออกเป็น ด้านได้แก่ เป็นนักกีฬา กรรมการตัดสิน กองเชียร์ จัดขบวนพาเหรด ให้บริการชุมชน การจัดหา น้ำดื่มและเครื่องดื่มให้กับนักกีฬา การช่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้กับนักกีฬา ตลอดจนการ สนับสนุนกิจการต่าง ๆ ในชุมชน

๒) งานศพ

มนุษย์มีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นวัฏจักรตามความเชื่อของพระพุทธศาสนา และ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อหลังการตาย โดยมีความเชื่อว่าจะได้ไปเกิดในนรกหรือสวรรค์สุดแต่ผล กรรมที่ได้กระทำเมื่อครั้งยังเป็นมนุษย์ โดยมีความกลัวในการที่จะได้ไปเกิดในแดนทุกข์ คือ นรก จึงเกิดพิธีกรรมต่าง ๆ อันเชื่อว่าจะทำให้ผู้ตายได้ไปเกิดในดินแดนสุคติภพ ความเชื่อในเรื่อง พิธีกรรมในการตายของมนุษย์ แท้จริงก็คือการกำจัดศพ ซึ่งถือว่าเป็นของเสียของเน่า เป็นสิ่งอัน อุจาดตา โดยมีวิธีการต่าง ๆ กันตามท้องถิ่น เช่น ฝัง เผา ลอยน้ำฯ โดยเมื่อนำความเชื่อเรื่องชีวิตหลัง การตายมาประยุกต์หลอมรวมกัน จึงเกิดการทำให้พิธีศพในลำดับต่อมา^{๕๗}

พิธีกรรมที่เกี่ยวกับการทำศพที่อาจจะมียุรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามปัจจัยต่าง ๆ เช่น ยุคสมัยสภาพภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของแต่ละสังคม ตามความเชื่อเกี่ยวกับชีวิต หลังความตายรวมทั้งความนึกคิดเกี่ยวกับสภาวะและสถานที่ที่ผู้ตายจะอยู่อย่างไรต่อไป นอกจากนี้ พิธีศพยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อว่า ความตายมิใช่เป็นเพียงจุดสิ้นสุดของชีวิตโดยสมบูรณ์ เท่านั้น แต่ยังคือการเปลี่ยนสภาพจากโลกที่อาศัยอยู่หรือจากสิ่งมีชีวิตไปสู่อีกโลกหนึ่งหรืออีกภาวะ

^{๕๕} สัมภาษณ์ นางดวงจันทร์ พิเนตร, ครูโรงเรียนชุมชนบ้านคำ, ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๕๖} สัมภาษณ์ นายธนากร อุทธาพรหม, หัวหน้าคุ้มป่ายาง, ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๕๗} พระมหาจรัญ จิตตสวโร (กันธิมมา), “การศึกษาแนวคิดความเชื่อเชิงวัฒนธรรมในการสร้าง ปราสาทศพของชาวพุทธล้านนา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

หนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยพิธีกรรม^{๔๘} ต่าง ๆ ซึ่งเป็นประเพณีเกี่ยวกับศพ

พิธีการเผาศพที่บ้านคำในสมัยก่อนนั้นเมื่อมีคนตายจะนำศพไปเผาที่ป่าช้าซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านไปประมาณ ๑ กิโลเมตร แต่ในปัจจุบันการประกอบพิธีได้ทำแบบเรียบง่าย พิธีกรรมบางอย่างถูกยกเลิกเพื่อความสะดวกและให้เข้ากับยุคสมัย เนื่องจากปัจจุบันนี้ได้มีเมรุเผาศพที่วัดจึงทำให้สะดวกขึ้น เมื่อมีการยกเลิกพิธีกรรมในบางอย่างเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยแล้ว ก็ได้มีพิธีกรรมใหม่เพิ่มเข้ามาเพื่อทดแทนในส่วนที่ขาดหายไป เช่น การอ่านประวัติของผู้ตาย การมอบทุนสำหรับองค์กรต่าง ๆ ของทางเจ้าภาพ เพื่อประกาศเกียรติคุณของผู้ตาย และเพื่อเป็นการบำเพ็ญกุศลให้กับผู้ตายโดยผ่านทางชุมชนอีกประการหนึ่งด้วย^{๔๙}

ในเมื่อรูปแบบของการเผาศพมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัย จึงทำให้กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้มีโอกาสที่จะได้ร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมให้มากยิ่งขึ้น นางสาวกมลชนก ชูระพันธ์ ได้ให้สัมภาษณ์ถึงลักษณะของการร่วมกิจกรรมงานศพของกลุ่มยุวพุทธ ว่า เมื่อถึงวันฌาปนกิจศพ ในตอนเช้ากลุ่มเยาวชนจะรวมตัวกันมาประดับตกแต่งสถานที่ด้วยผ้าประดับ และดอกไม้ จัดเรียงทำความสะอาดโต๊ะ เก้าอี้ ตลอดจนจัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อต้อนรับแขกที่มาร่วมงาน^{๕๐} สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ นางฉวีวรรณ ไชยเสนา ว่า เมื่อถึงวันฌาปนกิจศพกลุ่มยุวพุทธจะรวมตัวกันมาจัดประดับตกแต่งเมรุ จัดเตรียมสถานที่ เช่น ทำความสะอาดบริเวณ เมรุ จัดโต๊ะ วางดอกไม้จันทร์ โต๊ะวางของชำร่วย บริการเสิร์ฟน้ำกับแขกที่มาร่วมงาน^{๕๑} ถือเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ปลูกฝังให้เยาวชนได้รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ให้กับชุมชน และยังมีโอกาสได้سمานานศีล ฟังธรรมจากพระสงฆ์ที่ได้นิมนต์มาแสดงธรรมในงานศพ สามารถนำหลักธรรมที่ได้ฟังในงานศพไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การมีความกตัญญูกตเวที หน้าที่ของบุตร ธิดา ที่พึงปฏิบัติต่อบิดา มารดา^{๕๒}

จากการศึกษาและสัมภาษณ์เรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับงานศพของกลุ่มยุวพุทธบ้านคำสรุปได้ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับงานศพโดยแบ่งลักษณะออกเป็น

^{๔๘} ปราณี วงษ์เทศ, สังคมและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์, (กรุงเทพมหานคร : ศิลปวัฒนธรรม จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๕- ๖

^{๔๙} สัมภาษณ์ นายหนูพร ชูระพันธ์, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑, ประธานชมรมฌาปนกิจสงเคราะห์, ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๕๐} สัมภาษณ์ นางสาวกมลชนก ชูระพันธ์, ผู้ช่วยเลขานุการกลุ่มยุวพุทธ, ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๕๑} สัมภาษณ์ นางฉวีวรรณ ไชยเสนา, ครูโรงเรียนชุมชนบ้านคำ, ๓ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๕๒} สัมภาษณ์ นายหนูพร ชูระพันธ์, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑, ประธานชมรมฌาปนกิจสงเคราะห์, ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

ด้าน ได้แก่ ด้านการประดับตกแต่งเมรุ ด้านการจัดเตรียมสถานที่ จัดเรียงเก้าอี้ ทำความสะอาดสถานที่ เตรียมน้ำต้อนรับแขก เสิร์ฟน้ำให้กับแขกที่มาร่วมงาน นอกจากนี้ยังมีโอกาสได้สมนาทานสิ่ง และได้อรรถาธิบายการฟังธรรมในงานศพอีกด้วย

๓) พัฒนาชุมชน

การพัฒนา เป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเจริญ ทั้งต่อตนเองและชุมชน แต่การที่จะให้เกิดประสิทธิภาพนั้นต้องพัฒนาตนเองเป็นหลักสำคัญ เพื่อให้สามารถปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมให้มีความประพฤติที่ดี เป็นสุจริตชน เป็นบัณฑิต เป็นผู้มีคุณฉลาดในการทำความดีทุกอย่าง เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิต เป็นไปตามวิถีทางแห่งพระพุทธศาสนานับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง และหลักพุทธธรรมนั้นก็เอื้ออำนวยประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติตามที่วัยเด็ก วัยรุ่น เยาวชน และวัยผู้ใหญ่ซึ่งทำหน้าที่ปกครอง บริหารกิจการของหมู่บ้าน และอีกเหตุผลหนึ่ง ก็คือสามารถทำให้ตัวผู้ได้รับการพัฒนาแล้วนั้น ประสบความสำเร็จในด้านความสุข หรือ มีความสุขเป็นผลแห่งการพัฒนา

ในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำ นายคุณ ฤทธาพรหม ได้ให้สัมภาษณ์ ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านผำได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนทุกครั้งโดยแบ่งลักษณะการเข้าร่วม เช่น การร่วมประชุมวางแผนในการจัดทำโครงการเพื่อของบประมาณจากเทศบาล การจัดทำเอกสารแผนการพัฒนาชุมชน การร่วมพัฒนาทำความสะอาดรอบหมู่บ้าน^{๒๓} สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวอัญชลี ศรีอราม ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านผำได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนโดยการ ร่วมประชุมเพื่อจัดทำโครงการต่าง ๆ การจดบันทึกการประชุมช่วยในการจัดทำเอกสารแผนการพัฒนาชุมชนเพื่อส่งให้กับเทศบาล ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทำความสะอาดรอบหมู่บ้าน^{๒๔}

จากการศึกษาและสัมภาษณ์เรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำสรุปได้ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านผำได้เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งที่มีการจัด โดยแบ่งลักษณะการเข้าร่วมออกเป็นด้าน ได้แก่ การร่วมประชุมวางแผนการจัดทำโครงการ การช่วยในการจัดทำเอกสาร การมีส่วนร่วมในการพัฒนาทำความสะอาดรอบหมู่บ้าน เป็นต้น

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายคุณ ฤทธาพรหม, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓, ๘ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางสาวอัญชลี ศรีอราม, เลขานุการกลุ่มยุวพุทธบ้านผำ, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๕

๓.๓.๑ กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา

๑) สวดมนต์

ศาสนาทุกศาสนามีการสวดมนต์หรือคาถาประกอบพิธีกรรม ซึ่งถือว่า เป็นสิ่งที่มีมาตั้งแต่ครั้งบรรพกาล^{๒๕} แม้แต่ในศาสนาพราหมณ์ก็ได้นิยมสวดกันมาดังที่เรียกกันว่า สาธยายมนต์ ร่ายมนต์ เพื่อความทรงจำพระเวทบ้าง เพื่อเป็นสิริมงคลบ้าง ในทางพระพุทธศาสนาก็มีการสวดสาธยายเช่นเดียวกัน ในขั้นต้นเพียงสวดสาธยายเพื่อความทรงจำพระพุทธรวณะเท่านั้น เมื่อชาวบ้านได้ยินพระสงฆ์สวดสาธยายก็พากันอนุโมทนาและได้ถือกันว่า การได้ยินพระสงฆ์สวดสาธยายเช่นนั้นเป็นสิริมงคล ในสมัยนั้นยังไม่มีคัมภีร์ที่จะได้จดจารึก ต้องท่องจำทรงกันด้วยวาจา จำหลักคำสอนที่เรียกว่ามุขปาฐะ คือการท่องจำให้ขึ้นใจจนติดปาก^{๒๖} เมื่อมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น พระสงฆ์ก็ใช้สวดสาธยายพระพุทธรวณะนั้นตามสมควรแก่เหตุการณ์

ท้าวตรสวดมนต์เข้า-เย็น มีลักษณะสืบเนื่องจากประเพณีการรักษาพระศาสนาตั้งแต่สมัยที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานพระองค์ได้มอบธรรมวินัย หรือซึ่งอยู่ในรูปของพระไตรปิฎกภาษาบาลีในปัจจุบัน ให้เป็นศาสดาแทนพระองค์ จึงเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์สาวกจะต้องศึกษาเล่าเรียนท่องบ่นสวด หรือสาธยายพระพุทธรวณเหล่านั้นแล้วนำมาสั่งสอนสืบต่อกัน^{๒๗}

จากการสัมภาษณ์ถึงการเข้าร่วมกิจกรรมในการสวดมนต์ของกลุ่มยุวพุทธนั้น นายเกรียงไกร เสน่ห้วงศ์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้เข้าร่วมกิจกรรมการสวดมนต์ไหว้พระทุกครั้งโดยลักษณะการเข้าร่วม คือ เมื่อถึงวันศุกร์ เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. เยาวชนกลุ่มยุวพุทธจะมารวมตัวกันที่ศาลาการเปรียญของวัดโดยแต่ละคนจะถือจานดอกไม้ (ชาวบ้านเรียกกันว่า จานขันธ ๕ มีดอกไม้ ๕ คู่ เทียน ๕ คู่ รูป ๑ ดอก) มาคนละ ๑ จานเพื่อนำมาบูชาในตอนสวดมนต์ไหว้พระ^{๒๘} สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวกรรณิการ์ สังฆะนาม ว่า เมื่อถึงวันศุกร์ในตอนเย็นกลุ่มยุวพุทธจะมารวมตัวกันที่ศาลาการเปรียญวัดบ้านคำใหญ่เพื่อทำการสวดมนต์ไหว้พระ โดยมีลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้ เมื่อประธานกลุ่มยุวพุทธเริ่มจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

^{๒๕} ชวน เพชรแก้ว, การศึกษาวรรณคดีไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, ๒๕๒๐), หน้า ๑๐-๑๑.

^{๒๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕๘.

^{๒๗} กิริติ กมลประเทืองกร, “คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : กรณีศึกษาพุทธศาสนิกชน วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑)

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายเกรียงไกร เสน่ห้วงศ์, กรรมการกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๕

หลังจากนั้นก็ให้ทุกคนจุดธูป เทียนในจานของตนเอง และกล่าวคำบูชาดอกไม้เป็นทำนองสรภัญญะพร้อมกัน ต่อด้วยการสวดมนต์ไหว้พระในหนังสือที่ได้จัดทำขึ้นสำหรับกลุ่มยุวพุทธ โดยเฉพาะต่อไป^{๒๕}

จากการศึกษาและสัมภาษณ์เรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมการสวดมนต์ไหว้พระของกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ สรุปลงได้ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้เข้าร่วมกิจกรรมการสวดมนต์ไหว้พระสัปดาห์ละ ๑ ครั้งในวันศุกร์ในตอนเย็นเริ่มตั้งแต่เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. เป็นต้นไป โดยมีการรวมตัวกันจัดกิจกรรมที่ศาลาการเปรียญวัดบ้านคำใหญ่

๒) สมาทานศีล

ศีล เป็นหลักความประพฤติทางกาย วาจา และการเลี้ยงชีพสุจริต โดยมีเจตนาเป็นเครื่องประพฤติดังนั้นจากทวารจตุรศีล เพื่ออบรมจิตใจให้ตั้งอยู่ในกุศลธรรมทั้งหลาย การฝึกอบรมในทางที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกายกับใจ ศีลเมื่อประพฤติตรงตามหลักการสภาพจิตใจจะเป็นอิสระจากตัณหาคุณธรรมที่มีฐานมาจากศีลย่อมมีคุณค่าที่รักษาและส่งเสริมคุณภาพของจิตใจ ประโยชน์ที่ต้องการจากศีลคือ การควบคุมความประพฤติป้องกันไม่ให้ตกไปสู่ความชั่ว จิตใจสงบจากกิเลสเป็นสมาธิที่ส่งคุณค่าสนองปัญญาที่เกื้อกูลแก่การกำจัดอวิชชา และความบริสุทธิ์หลุดพ้น^{๒๖}

ศีลเป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานแรกของพระพุทธศาสนา หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นข้อปฏิบัติของความเป็นคนก็ได้ เพราะฉะนั้น ศีล โดยเฉพาะศีลห้าจึงเป็นมนุษยธรรม เป็นธรรมของมนุษย์^{๒๗} ขบวนการปฏิบัติเพื่อละกิเลสตัณหาเสียได้ต้องมุ่งไปที่ความประพฤติพื้นฐาน ได้แก่ ศีลในระดับต่าง ๆ แล้วขยายขอบเขตความประพฤติในด้านความดีให้สูงขึ้น ด้วยอาศัยการปฏิบัติขึ้นสมาธิและปัญญาเข้ามาช่วยมากขึ้นโดยลำดับ

การที่จะรักษาศีลให้บริสุทธิ์ได้นั้นต้องมีจิตใจที่จะไม่ล่วงละเมิดสิ่งต่าง ๆ ท่านมีคำบาลีให้อีกศัพท์หนึ่งเรียกว่า วิรติ หรือวิริติ วิริติหรือวิริติ นี้แปลว่า ความงดเว้น ท่านสอนให้รู้ว่าการงดเว้นที่เป็นศีลนี้ คนเราจะทำได้ ๓ วิธีด้วยกัน เรียกว่า วิรติ ๓ ได้แก่

^{๒๕} สัมภาษณ์ นางสาวกรรณิการ์ สังฆะนาม, ผู้ช่วยเหรัญญิกกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๒๖} พระอุบล กตปุญโญ, “การศึกษาคุณค่าของศีลที่มีต่อสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗).

^{๒๗} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, มนุษยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : ชวนการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒

๑. สัมปัตตวิริติ จดเว้นเมื่อไปประจวบเข้าเฉพาะหน้า หมายความว่า คนเรานี้บางทีก็จดเว้นความชั่วอย่างฉับพลันในเมื่อไปประจวบเข้ากับสิ่งนั้นเฉพาะหน้า

๒. สมาทานวิริติ จดเว้นเพราะได้สมาทานไว้ คือ เราได้ตั้งใจถือศีล รับศีลไว้ ก็เลยปฏิบัติตามที่ตนสมาทาน

๓. สมุจเจทวิริติ จดเว้นโดยเด็ดขาด^{๓๒} แต่เมื่อใดที่บุคคลล่องละเมิดศีล ไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมบุคคลนั้นย่อมเท่ากับสร้างความคิดร้อนให้กับตนเองเป็นบ่อเกิดแห่งการก่อเวร

ในการเข้าร่วมกิจกรรมการสมาทานศีลของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำ นายวัฒนา ยศสิทธิ์ได้ให้สัมภาษณ์ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านผำได้เข้าร่วมกิจกรรมการสมาทานศีล ๕ อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง โดยจะมีการสมาทานศีลหลังจากการไหว้พระสวดมนต์เสร็จ^{๓๓} สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายฐิติกร แก่นก๊กดี ว่า ทุกครั้งที่มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่วัดในตอนเย็นวันศุกร์ กลุ่มยุวพุทธมีการไหว้พระสวดมนต์หลังจากนั้นก็มีการสมาทานศีล ๕ เป็นประจำ^{๓๔} เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีศีล เกิดศรัทธาที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อความเป็นอยู่โดยผาสุก ไม่เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนคนอื่น เป็นพื้นฐานของการทำสมาธิเพื่อให้เกิดปัญญานำไปสู่การทำกิจกรรมต่อไป^{๓๕}

จากการศึกษาและสัมภาษณ์เรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมการสมาทานศีลของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำ สรุปได้ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านผำได้เข้าร่วมกิจกรรมการสมาทานศีล ๕ อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง โดยมีการสมาทานศีล ๕ ทุกครั้งหลังจากไหว้พระสวดมนต์เสร็จ เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีศีล ไม่เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนคนอื่น เกิดศรัทธาที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อความเป็นอยู่โดยผาสุก

๓) เจริญสมาธิภาวนา

คำว่า สมาธิ ได้มีอยู่ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก ในสิกขาสามก็คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ในมรรคมีองค์แปดก็มีสัมมาสมาธิเป็นข้อสุดท้าย และในหมวดธรรมทั้งหลายก็มีสมาธิรวมอยู่ด้วยข้อหนึ่งเป็นอันมาก ทั้งได้มีพระพุทธภาษิตตรัสสอนไว้ให้ทำสมาธิในพระสูตรต่าง ๆ อีกเป็นอันมาก ฉะนั้น สมาธิจึงเป็นธรรมปฏิบัติสำคัญข้อหนึ่งในพระพุทธศาสนา แต่ว่า

^{๓๒} พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), เล่าเรื่องให้โยมฟัง, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.dhammadjak.net/book/sila/sila13.php>, [๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๕]

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายวัฒนา ยศสิทธิ์, หัวหน้าคุ้มกลาง, ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๓๔} สัมภาษณ์ เด็กชายฐิติกร แก่นก๊กดี, สมาชิกกลุ่มยุวพุทธบ้านผำ, ๒๑ มิถุนายน ๕๕๕

^{๓๕} สัมภาษณ์ นางรำไพ แก่นก๊กดี, หัวหน้าศูนย์เด็กเล็กบ้านผำ, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

สมาธินั้นไม่ได้จำกัดเพียงแก่นักปฏิบัติในทางศาสนาเท่านั้น แต่เป็นข้อที่พึงปฏิบัติในทั่ว ๆ ไปด้วย เพราะสมาธิเป็นข้อจำเป็นจะต้องมีในการกระทำทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการดำเนินชีวิต ทั่วไปหรือทางด้านปฏิบัติธรรม มีคนไม่น้อยที่เข้าใจว่าเป็นข้อที่พึงปฏิบัติเฉพาะในด้านศาสนา คือ สำหรับผู้ที่ต้องการปฏิบัติธรรมอย่างเป็นภิกษุ สามเณร หรือเป็นผู้ที่เข้าวัดเท่านั้น ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง^{๓๖}

ในการเข้าร่วมกิจกรรมการเจริญสมาธิภาวนาของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำนั้น นายจิรายุ ภารัง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านผำได้เข้าร่วมกิจกรรมการเจริญสมาธิภาวนาสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง โดยมีการจัดกิจกรรมที่ศาลาการเปรียญวัดบ้านผำใหญ่ เป็นกิจกรรมที่ต่อจากการไหว้พระสวดมนต์ และสมาทานศีล ๕^{๓๗} สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายโยธิน ไชยเสนา ว่า ในกิจกรรมการเจริญสมาธิภาวนาของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำได้มีการจัดกิจกรรมในตอนเย็นวันศุกร์ เริ่มจากการไหว้พระสวดมนต์ การสมาทานศีล ๕ จากนั้นก็จะเป็นการเจริญสมาธิภาวนา ซึ่งเป็นการปฏิบัติในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ไปในคราวเดียวกัน เป็นการฝึกจิตใจให้สงบปราศจากความฟุ้งซ่าน กิจกรรมนี้มีการจัดขึ้นทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง คือในตอนเย็นวันศุกร์ในช่วงฤดูเข้าพรรษา^{๓๘}

จากการศึกษาและสัมภาษณ์เรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมการเจริญสมาธิภาวนาของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำ สรุปได้ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านผำได้เข้าร่วมกิจกรรมการเจริญสมาธิภาวนาทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ในช่วงฤดูกาลเข้าพรรษา มีการจัดกิจกรรมในตอนเย็นวันศุกร์ เริ่มจากการไหว้พระสวดมนต์ การสมาทานศีล ๕ และการเจริญสมาธิภาวนา ซึ่งถือเป็นการปฏิบัติในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ไปในคราวเดียวกัน

๓.๒ การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการจัดกิจกรรมของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำ

จากการสัมภาษณ์เรื่องการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการจัดกิจกรรมของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอการวิจัยในแต่ละกิจกรรม โดยแบ่งออกเป็นด้านดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาของกลุ่มยุวพุทธในกิจกรรมเข้าพรรษา

ด้านศีล มีการไหว้พระรับศีล ๕ ก่อนการเริ่มกิจกรรมอื่น ๆ ทุกครั้งประพาศิตนให้อยู่

^{๓๖} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก,หลักการทำสมาธิเบื้องต้น, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://sites.google.com/site/smartdhamma/sangaraj_basic_smardhi, [๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕]

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายจิรายุ ภารัง, รองหัวหน้าคุ้มกลาง, ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๓๘} สัมภาษณ์ นายโยธิน ไชยเสนา, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสูงยาง, ๘ มิถุนายน ๒๕๕๕

ในกรอบของศีลและปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบของหมู่บ้าน คือ สมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ ถ้าเป็นผู้หญิงต้องสวมผ้าถุงเท่านั้น ส่วนผู้ชายให้ใส่กางเกงขายาว เป็นการฝึกให้เยาวชนเป็นคนมีวินัยในตัวเอง เคารพต่อสถานที่ รักษาระเบียบข้อปฏิบัติของชุมชน รักษากฎกติกาของแต่ละกิจกรรม อย่างเคร่งครัด^{๓๕}

ด้านสมาธิ การรวมกลุ่มกันในแต่ละคุ้มเพื่อร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มีการตั้งใจในการร่วมกิจกรรม การตอบปัญหา การใบ้สุภาษิต หรือแม้แต่การทำคันเทียบนประกวัดให้ประณีตสวยงามเพื่อนำมาประกวดของแต่ละคุ้ม ก็ประกอบด้วยสมาธิ ในการทำ ในการคิด เพื่อที่จะได้มาซึ่งคำตอบที่ถูกต้อง และผลงานที่ดีที่สุด ใช้สมาธิในการแก้ไขปัญหา และจัดการงานต่างๆ ให้ลุล่วงไปด้วยดี มีการตั้งใจทำงาน ทำให้ใจให้แน่วแน่นั่นคง^{๓๖}

ด้านปัญญา นำความรู้และหลักธรรมที่ได้จากศึกษา มาปรับประยุกต์เข้ากับกิจกรรมต่างๆ เช่นตอบปัญหาทั่วไป ตอบปัญหาธรรม ตลอดจนการออกแบบทำคันเทียบนให้ประณีตสวยงามเพื่อเข้าประกวดแข่งขันกันในแต่ละคุ้ม^{๓๗}

จากการสัมภาษณ์เรื่องการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการจัดกิจกรรมเข้าพรรษาของกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ สรุปได้ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้นำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านศีล มีการสมาทานศีล ๕ ทุกครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรม การประพฤติตนให้อยู่อยู่ในระเบียบของหมู่บ้าน รักษากฎกติกาของแต่ละกิจกรรม อย่างเคร่งครัด

ด้านสมาธิ มีการตั้งใจในการร่วมกิจกรรม ใช้สมาธิในการตอบปัญหา ในการเล่นเกมต่างๆ หรือแม้แต่การตั้งใจในการทำคันเทียบนที่จะนำมาประกวดแข่งขันเพื่อให้ได้งานที่ประณีตและสวยงาม

ด้านปัญญา นำความรู้และหลักธรรมที่ได้จากศึกษามาปรับประยุกต์เข้ากับกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการออกแบบทำคันเทียบนให้ประณีตสวยงามเพื่อเข้าประกวดแข่งขัน

๓.๒.๒ การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาของกลุ่มยุวพุทธในกิจกรรมออกพรรษา

ด้านศีล เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ยึดถือปฏิบัติตามหลักการทำบุญซึ่งเป็นกฎระเบียบหรือข้อตกลงร่วมกันของหมู่บ้านเพื่อให้การทำบุญดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม มีความยึดมั่นในการปฏิบัติและความเชื่อที่ได้สืบทอดประเพณีกันมายาวนาน การดักบาตรต้องเรียงลำดับอายุ จากผู้ชายที่มีอายุมากที่สุดเรียงลงมาตามลำดับจนถึงผู้ที่มีอายุน้อยที่สุด จากนั้นจึง

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระครูวรธรรโมภาส, เจ้าอาวาสวัดบ้านคำใหญ่, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระปริชา ฐมฺมธีโร, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๓๗} สัมภาษณ์ นางฉวีวรรณ ไชยเสนา, ครูโรงเรียนชุมชนบ้านคำ, ๘ มิถุนายน ๒๕๕๕

จะเป็นผู้หญิงที่มีอายุมากที่สุดเรียงลงมาตามลำดับ เป็นการเข้าแถวตักบาตรตามวิถีซึ่งถือได้ว่าเป็นการแสดงความเคารพในบางส่วนหนึ่ง ส่วนผู้หญิงที่มาทำบุญต้องสวมผ้าถุงเท่านั้น^{๔๒}

ด้านสมาธิ เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้น มีความตั้งใจในการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการประเพณีออกพรรษา หน้าที่ในการต้อนรับแขกผู้มาร่วมงาน การประดับตกแต่งสถานที่ ตลอดถึงการเป็นคณะกรรมการในการตัดสินการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ ก็ทำด้วยความตั้งใจที่จะให้เกิดความเรียบร้อยในงานมากที่สุด^{๔๓}

ด้านปัญญา เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้เรียนรู้ในด้านประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน เป็นการสืบทอดประเพณีอันดีงามเอาไว้ เช่น การตักบาตรอย่างเป็นระเบียบพร้อมเพียกันไม่แซงคิวตักบาตรตักบาตรด้วยอาการที่สงบเรียบร้อย ทำให้เยาวชนได้เรียนรู้ถึงการแสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่ในอีกแบบหนึ่งซึ่งนอกเหนือจากการไหว้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในระเบียบข้อปฏิบัติแบบที่สอนน้องให้มีการปฏิบัติสืบต่อกันมา^{๔๔}

จากการศึกษาและสัมภาษณ์เรื่องการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการจัดกิจกรรมออกพรรษาของกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ สรุปลได้ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้นำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านศีล สามารถยึดถือและปฏิบัติตามหลักการทำบุญซึ่งเป็นกฎระเบียบของหมู่บ้านได้อย่างถูกต้อง ไม่เก้อเจินในการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เป็นการแสดงความเคารพประเพณีที่ผู้ใหญ่ในชุมชนได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา

ด้านสมาธิ มีความตั้งใจในการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองที่ในการเป็นคณะกรรมการในงานประเพณีออกพรรษา ตลอดถึงการเป็นคณะกรรมการตัดสินการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ

ด้านปัญญา เกิดเรียนรู้ถึงประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนและได้เรียนรู้ถึงการแสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่ในอีกแบบหนึ่งซึ่งนอกเหนือจากการไหว้ หรือการกราบ ตามธรรมเนียมทั่วไป

๓.๒.๓ การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาของกลุ่มยุวพุทธในกิจกรรมลอยกระทง

ด้านศีล ในการทำกระทงเพื่อประกวด ทางกลุ่มยุวพุทธได้มีการนัดสมาชิกในคุ้มของตนมาร่วมกันทำกระทงในตอนค่ำโดยรูปแบบการทำกระทงเพื่อนำไปประกวดนั้นทาง

^{๔๒} สัมภาษณ์ นางสาวจรรรัตน์ เพ็ญแก้ว, รองหัวหน้าคุ้มนอก, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๔๓} สัมภาษณ์ นายธนารักษ์ แสนหวั่งค์, หัวหน้าคุ้มนอก, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๔๔} สัมภาษณ์ นายโยธิน ไชยเสนา, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสูงยาง, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

คณะกรรมการจะเป็นผู้กำหนดขึ้น ทุกคนทำตามกติกาที่ตั้งไว้เป็นเกณฑ์ในการแข่งขัน เป็นการฝึกให้เยาวชนเป็นคนมีระเบียบวินัยซื่อตรงต่อตนเอง เคารพกติกาที่ร่วมกันกำหนดขึ้น^{๔๕}

ด้านสมาธิ เยาวชนที่มาร่วมทำกระทงทุกคนมีความมุ่งมั่นในการที่จะประดิษฐ์กระทงไว้จำหน่ายที่วัด หรือแม้แต่ทำเพื่อที่จะนำไปประกวดแข่งขัน ด้วยความตั้งใจออกแบบประดิษฐ์กระทงเพื่อให้ได้ผลงานออกมาสวยงามที่สุด เหตุนี้จึงต้องใช้สมาธิและความตั้งใจในการทำเป็นอย่างมาก^{๔๖}

ด้านปัญญา ทุกคนที่ร่วมประดิษฐ์กระทงได้ใช้ปัญญาของตนเองออกแบบรูปร่างลักษณะของกระทงอาจจะเป็นรูปทรงวงกลม, รูปทรงสี่เหลี่ยมแล้วแต่ความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละกลุ่มทุกคนเกิดประสบการณ์จากการร่วมปฏิบัติจริงเป็นการฝึกสอนให้กลุ่มวัยรุ่นได้เรียนรู้ในการทำกระทงจากการร่วมปฏิบัติจริงและเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วสามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง

นอกจากจะทำกระทงเพื่อเข้าประกวดแข่งขันแล้ว ยังเป็นการเรียนรู้ประเพณีในชุมชนมีจิตสำนึกรู้คุณค่าของน้ำ เป็นการรักษาวัดนธรรม และเพื่อสืบสานประเพณีอันดีงามให้คงอยู่แก่อนุชนต่อไปอีกด้วย^{๔๗}

จากการศึกษาและสัมภาษณ์เรื่องการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการจัดกิจกรรมลอยกระทงของกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ สรุปลได้ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้นำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านศีล ทำให้เป็นคนมีระเบียบวินัย ขอมรับและรักษากฎกติกาที่ได้กำหนดขึ้น

ด้านสมาธิ มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการทำกระทงเพื่อจำหน่ายที่วัด หรือการทำกระทงเพื่อนำไปประกวดแข่งขัน

ด้านปัญญา ทำให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการออกแบบกระทงที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อจำหน่าย หรือเพื่อแข่งขัน เป็นการฝึกให้ได้เรียนรู้ในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเมื่อเกิดปัญหาก็สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง

๓.๒.๔ การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาของกลุ่มยุวพุทธในกิจกรรมกีฬา

ด้านศีล เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงออกถึงการมีระเบียบวินัยในตัวเองซึ่งจะเห็นได้จากการเข้าร่วมขบวนพาเหรดพิธีเปิด – ปิด กีฬาประเพณีตลอดถึงการเข้าร่วมแข่งขันกีฬาในประเภทต่างๆ โดยนักกีฬาทุกคนได้มีความยึดมั่นในการปฏิบัติตามกติกาของกีฬาประเภทนั้นๆ

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายพนพล แก่นภักดี, ประธานกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ, ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายธนกฤต ฤทธาพรหม, หัวหน้าคุ่มป่ายาง, ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๔๗} สัมภาษณ์ นางสาวอัญชลี ศรีอาราม, เลขานุการกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๕

รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย ตลอดถึงใช้ความยุติธรรมและซื่อสัตย์ในการตัดสินเกมกีฬาเพราะกรรมการตัดสินกีฬาคือผู้รักษากติกาเพื่อให้การแข่งขันดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย^{๔๘}

ด้านสมาธิ กีฬาทุกอย่างผู้เล่นต้องมีไหวพริบปฏิภาณซึ่งได้จากการตั้งใจที่เรียกว่าสมาธิ สมาธินี้มีความสำคัญมากสำหรับนักกีฬาทุกประเภทเยาวชนที่เข้าร่วมแข่งขันกีฬา มีความตั้งใจในการเล่นกีฬาในแต่ละประเภทที่ตนได้รับมอบหมาย เอาใจใส่ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรม^{๔๙}

ด้านปัญญา เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมได้มีส่วนร่วมในการจัดรูปแบบขบวนพาเหรด ให้มีความสวยงามและพร้อมเพรียง นำความรู้ที่ได้จากคู่มือหรือร่วมการแข่งขันมาประยุกต์ใช้ในการเข้าร่วมการแข่งขันครั้งต่อไป เพื่อให้เกิดทักษะใหม่ในการเล่นอยู่เสมอ ได้ความรู้เกี่ยวกับกีฬาประเภทต่าง ๆ ทำให้รู้และเข้าใจในกติกาของกีฬาประเภทต่าง ๆ ได้มากขึ้น ทำให้เป็นนักกีฬาที่ดีมีน้ำใจ รู้แพ้ รู้ชนะ รู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกัน มีร่างกายแข็งแรงห่างจากโรคต่าง ๆ สามารถนำไปเล่นในยามว่างได้ และทำให้เยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ช่วยในการต่อต้านยาเสพติด^{๕๐}

จากการศึกษาและสัมภาษณ์เรื่องการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการจัดกิจกรรมกีฬาของกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ สรุปลได้ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้นำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านศีล มีระเบียบวินัยซึ่งในการเข้าร่วมขบวนพาเหรดพิธีเปิด – ปิด กีฬาประเพณี เคารพกติกาในการแข่งขันกีฬาในประเภทต่าง ๆ มีความซื่อสัตย์ในการเป็นกรรมการตัดสิน

ด้านสมาธิ ตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม การเข้าร่วมแข่งขันกีฬาทุกประเภทตลอดถึง การเป็นกรรมการในการแข่งขันกีฬาทุกประเภท ที่ตนได้รับมอบหมาย เอาใจใส่ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ด้านปัญญา นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือการเข้าร่วมแข่งขันมาประยุกต์ใช้ในการเข้าร่วมการแข่งขันครั้งต่อไป เพื่อให้เกิดเกิดทักษะการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม และเกิดทักษะใหม่ในการเล่นอยู่เสมอ

๓.๒.๕ การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาของกลุ่มยุวพุทธในกิจกรรมงานศพ

ด้านศีล เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมทำหน้าที่ของคนที่ได้รับมอบหมาย เช่นการประดับตกแต่งสถานที่ด้วยผ้าประดับ จัดเรียงเก้าอี้ให้เป็นระเบียบ เสริฟน้ำให้กับแขกผู้มาร่วมงาน ตลอดถึง

^{๔๘} สัมภาษณ์ นางสาวกรรณิการ์ สังฆะนาม, ผู้ช่วยเหรัญญิกกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ, ๒๕ มิถุนายน

๒๕๕๕

^{๔๙} สัมภาษณ์ นางฉวีวรรณ ไชยเสนา, ครูโรงเรียนชุมชนบ้านคำ, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๕๐} สัมภาษณ์ นางฉวีวรรณ ไชยเสนา, ครูโรงเรียนชุมชนบ้านคำ, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๕

มีการสมานศีล รับศีลเป็นประจำอีกด้วย^{๕๑}

ด้านสมาธิ มีความตั้งใจในการทำหน้าที่ของตนเอง มีความตั้งใจในการประดับตกแต่งสถานที่ประดับตกแต่งเมรุ เสรีพน้ำให้กับแขกที่มาร่วมงาน มีความตั้งใจในการฟังธรรม^{๕๒}

ด้านปัญญา ทำให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ของเยาวชน ความรู้ที่ได้จากการประดับผ้าที่เมรุ สามารถนำไปใช้ประดับที่โรงเรียนเวลามีงานกีฬาต่าง ๆ ได้ ตลอดถึงการนำความรู้จากหลักธรรมที่ได้ฟังในงานศพ ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การมีความกตัญญูทวดเทวี หน้าที่ของบุตร – ธิดา ที่พึงปฏิบัติต่อบิดา มารดา การไม่เห็นแก่ตัวมีจิตใจเอื้อเฟื้อต่อคนอื่น ตลอดถึงการมีจิตอาสาในการช่วยเหลือชุมชน^{๕๓}

จากการศึกษาและสัมภาษณ์เรื่องการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการจัดกิจกรรมงานศพของกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ สรุปลได้ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้นำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านศีล ศีล มีการสมานศีล ๕ ทุกครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรม รับผิชอบในหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย

ด้านสมาธิ มีความตั้งใจในการทำหน้าที่ ในการประดับตกแต่งสถานที่ การเสรีพน้ำให้กับแขกที่มาร่วมงาน ตลอดถึงมีความตั้งใจในการฟังธรรม

ด้านปัญญา เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ ในการประดับตกแต่งเมรุด้วยผ้า การจัดเรียงเก้าอี้ให้เป็นระเบียบ ตลอดถึงสามารถนำหลักธรรมที่ได้ฟังในงานศพ ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

๓.๒.๖ การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาของกลุ่มยุวพุทธในกิจกรรมในการพัฒนาชุมชน

ด้านศีล ในหมู่บ้านจะมีการแบ่งเป็นคุ้ม ในการพัฒนาหมู่บ้านของแต่ละคุ้มผู้ที่เป็นกำลังหลักคือกลุ่มเยาวชนคนหนุ่มสาวหรือกลุ่มยุวพุทธเพราะมีพลลังกายแข็งแรง สามารถช่วยงานได้ดี มีความคล่องตัว มาตามเวลาที่นัดหมาย มีจิตสำนึกในการเสียสละเพื่อชุมชนแสดงถึงการมีส่วนร่วมในหมู่คณะและในชุมชน ซึ่งผู้นำหมู่บ้านมักจะเรียกใช้กลุ่มเยาวชนเหล่านี้^{๕๔}

^{๕๑} สัมภาษณ์ เด็กชายฐิติกร แก่นภักดี, สมาชิกกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ, ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๕๒} สัมภาษณ์ นายวัฒนา ยศลิเข้ม, หัวหน้าคุ้มกลาง, ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๕๓} สัมภาษณ์ เด็กหญิงพัชรี แก่นสา, สมาชิกกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ, ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๕๔} สัมภาษณ์ นายมานิต สุธา, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๘, ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

ด้านสมาธิ มีความตั้งใจในการทำงาน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย^{๕๕}

ด้านปัญญา ทำให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในการร่วมกิจกรรมในชุมชน ในกิจการที่เป็นสาธารณะประโยชน์ ทำให้ได้ความรู้ด้านต่าง ๆ จากการ ระดมความคิดจากทุกภาพส่วนในชุมชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาหมู่บ้าน^{๕๖}

จากการศึกษาและสัมภาษณ์เรื่องการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของกลุ่มยุวพุทธบ้านคำ สรุปลงได้ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านคำได้นำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านศีล รักษาเวลาที่มีการนัดหมาย มีจิตสำนึกในการเสียสละเพื่อช่วยงานชุมชน

ด้านสมาธิ มีความตั้งใจในการทำงาน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย

ด้านปัญญา เกิดทักษะการเรียนรู้ในการร่วมกิจกรรมในชุมชน ที่เป็นสาธารณะประโยชน์ ได้ความรู้ด้านต่าง ๆ จากการประชุม ระดมความคิดเห็น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน

๓.๒.๓ การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาของกลุ่มยุวพุทธในกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ การสมาทานศีล และการเจริญสมาธิภาวนา

การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการสวดมนต์ไหว้พระ การสมาทานศีล และการเจริญภาวนานั้น เขวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้ฝึกปฏิบัติในด้าน ศีล สมาธิ ปัญญา ไปในขณะเดียวกัน คือ ในขณะที่ประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ก็ตั้งใจน้อมรำลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย ร่างกายก็ประกอบด้วยศีลคือไม่ได้เบียดเบียนคนอื่นสัตว์อื่น ไม่ได้ไปกล่าวร้ายใคร ในขณะที่สวดมนต์ก็มีสมาธิ คือตั้งใจกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย ทำให้สามารถรู้ถึงคุณของพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ สามารถน้อมนำคำสอนนั้นไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุขกับชีวิต หลังจากสวดมนต์ไหว้พระรับศีลเสร็จ ก็จะมีการเจริญสมาธิภาวนาเพื่อให้จิตใจสงบ ซึ่งเป็นการปฏิบัติในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ไปในคราวเดียวกัน เป็นการฝึกจิตใจให้สงบปราศจากความฟุ้งซ่าน เพื่อที่จะให้มีความพร้อมที่จะเข้าสู่กิจกรรมต่างๆ ต่อไป และยังเป็นการเรียนรู้ถึงหลักศาสนพิธีต่าง ๆ และเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนอีกด้วย^{๕๗}

^{๕๕} สัมภาษณ์ นายรัฐศาสตร์ เศษบุผา, รองประธานกลุ่มยุวพุทธ, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๕๖} สัมภาษณ์ นายถนุ ฤทธาพรหม, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓, ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

^{๕๗} สัมภาษณ์ พระครูวรธรรมโมภาส, เจ้าอาวาสวัดบ้านคำใหญ่, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

จากการศึกษาและสัมภาษณ์เรื่องการใช้ไตรสิกขาในการจัดกิจกรรมไหว้พระ สวดมนต์ การสมาทานศีล และการเจริญภาวนา ของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำ สรุปได้ว่า กลุ่มยุวพุทธบ้านผำได้นำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านศีล ในขณะที่ประธานจุฑารูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ก็ตั้งใจน้อมรำลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย ร่างกายก็ประกอบด้วยศีลคือไม่ได้เบียดเบียนคนอื่นสัตว์อื่น ไม่ได้ไปกล่าวร้ายใคร

ด้านสมาธิ ในขณะที่สวดมนต์ก็มีสมาธิ คือตั้งใจกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย

ด้านปัญญา รู้ถึงคุณของพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ สามารถน้อมนำคำสอนนั้นไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุขกับชีวิต และการเจริญสมาธิภาวนาเพื่อให้จิตใจสงบ ซึ่งเป็นการปฏิบัติในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ไปในคราวเดียวกัน